

MREŽA CENTARA ZA IZVANHOSPITALNO LIJEČENJE FORENZIČKO PSIHIJATRIJSKIH PACIJENATA

VLADO JUKIĆ

Klinika za psihijatriju Vrapče, Medicinski fakultet u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

UVODNE NAPOMENE

Svjedoci smo porasta broja tzv. forenzičko psihijatrijskih pacijenata. Njihov broj raste, s jedne strane, zbog zahtjeva osiguravajćih društava za što kraćim bolničkim liječenjem zbog čega nedovoljno zaliječeni bolesnici nakon izlaska iz bolnice češće čine kaznena djela zbog kojih im sudovi izriču mjere sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja (uglavnom na Zapadu) i, s druge strane zbog promjena zakona po kojima se širi broj oboljelih kojima sudovi izriču mjere psihijatrijskog liječenja.

Forenzičko psihijatrijski bolesnici mogu se podjeliti u dvije kategorije:

1. oni koji zbog velike društvene opasnosti moraju biti smješteni u psihijatrijske bolnice, u forenzičko-psihijatrijske odjele i
2. oni koji se liječe na slobodi – ambulantno.

STANJE MREŽE FORENZIČKO PSIHIJATRIJSKIH KREVETA U HRVATSKOJ

U Hrvatskoj do pedesetih godina prošlog stoljeća nije bilo organiziranog liječenja forenzičko-psihijatrijskih bolesnika. Krajem pedesetih godina (1957.) u „Vrapču“, a kasnije (1963.) i u „Popovači“, otvaraju se forenzičko-psihijatrijski odjeli. Devedesetih godina prošlog stoljeća forenzičko-psihijatrijski odjeli se otvaraju u bolnicama „Rab“ i „Ugljan“.

Godine 1998. (11. lipnja), nakon što je stupio na snagu Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (ZZODS), tadašnji ministar zdravstva Željko Reiner donosi „mrežu“ forenzičko psihijatrijskih kreveta po kojoj je za pojedinu bolnicu određen sljedeći broj postelja:

1. Psihijatrijska bolnica Vrapče, Zagreb, Bolnička 32, 70 postelja
2. Neuropsihijatrijska bolnica „dr Ivan Barbot“ Popovača, 200 postelja
3. Psihijatrijska bolnica Rab, Rab, 54 postelja
4. Psihijatrijska bolnica Ugljan, Ugljan, 27 (+6) postelja

(Prije nekoliko godina Psihijatrijska bolnica Ugljan dobila je još šest kreveta te sada ima 33 postelje.

U Hrvatskoj je danas, dakle, **ukupno 357 forenzičko-psihijatrijskih kreveta.**

Čini se da ovaj broj kreveta, prema sadašnjoj situaciji, zadovoljava potrebe za bolnički smještaj i liječenje nebrojivih počinitelja „onoga što ima obilježje kaznenog djela“. Povremeno se javi problem sa smještajem izuzetno opasnog bolesnika počinitelja kaznenog djela. Za sada se ti bolesnici upućuju u „Popovaču“ gdje jedan odsjek Zavoda za forenzičku psihijatriju Bolnice Popovača ima neka obilježja jedinice s maksimalnom sigurnošću. Predviđeno je da se ta(kva) jedinica u Popovači uredi na razini svjetskih standarda.

Jedan od problema koji se javlja na razini stacionarnog liječenja forenzičko psihijatrijskih bolesnika je neumreženost odjela i bolnica u kojima se ovi bolesnici liječe. Zato se sada u Zavodu za forenzičku psihijatriju Klinike za psihijatriju Vrapče osmišljava informacijski sustav kojim bi bili obuhvaćeni svi bolesnici koji su zbog počinjenja kaznenog djela u stanju nebrojivosti upućeni na stacionarno liječenje u neku od psihijatrijskih bolnica. Ovim sustavom bi se pratili svi bolesnici od procesa vještačenja i izricanja mjere sigurnosti do otpusta iz bolnice i tijekom nastavka ambulantnog liječenja.

PRIJEDLOG MREŽE CENTARA ZA IZVANHOSPITALNO LIJEČENJE FORENZIČKO PSIHIJATRIJSKIH PACIJENATA

Zadnjih desetak godina sve je više forenzičko-psihijatrijskih pacijenata koji se liječe na slobodi. Njima, naime, nadležni sudovi, zbog izvršenja kaznenog djela, prekršaja ili nasilja u obitelji zbog psihičkog poremećaja ili zbog ovisnosti, izriču zaštitne ili sigurnosne mjere psihijatrijskog liječenja ili obveznog liječenja od ovisnosti koje se provodi ambulantno. Nažalost, mnogi se od tih pacijenata uopće ne jave na liječenje, a mnogi koji se jave nadležnom psihijatru to čine iz formalnih razloga te tako i ne budu podvrgnuti liječenju kojim bi se otklonili razlozi njihovog nasilničkog ponašanja ili činjenja drugih kažnjivih djela. Zato je potrebno formirati mrežu centara za izvanhospitalno (ambulantno) liječenje osoba s duševnim smetnjama kojima je sud izrekao zaštitnu mjeru (po Prekršajnom zakonu ili Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji) ili sigurnosnu mjeru (po Kaznenom zakonu). U tim centrima bi se liječili (kontrolirali) i oni forenzičko psihijatrijski pacijenti koji su nakon liječenja na forenzičko psihijatrijskim odjelima uvjetno otpušteni uz obvezu da nastave s izvanhospitalnim liječenjem.

Da bi se liječenje ove populacije psihijatrijskih bolesnika provodilo u skladu s pravilima struke odnosno da bi se uopće provodilo (!), potrebno je organizirati centre

(ambulante) za izvanhospitalno liječenje forenzičko-psihijatrijskih pacijenata u cijeloj Hrvatskoj. S obzirom da takve centre pojedine psihijatrijske ustanove ne osnivaju na vlastitu inicijativu (što nije neobično s obzirom da je ta populacija pacijenata „nezgodna“ te se takve bolesnike gura prema onim ustanovama u kojima je organizirana forenzičko psihijatrijska služba!), potrebno je da Ministar zdravlja donese „mrežu centara za izvanhospitalno liječenje forenzičko psihijatrijskih bolesnika“. U tako organiziranim centrima (ambulantama) prihvaćali bi se i liječili oni psihijatrijski bolesnici kojima je sud izrekao zaštitnu ili sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja ili liječenja od ovisnosti. U svim tim centrima morala bi se voditi evidencija o svim upućenim i prihvaćenim (ali i neprihvaćenim – zbog nejavljanja!) pacijentima. Podaci o tim pacijentima trebali bi se objedinjavati u budućem informacijskom centru Zavoda za forenzičku psihijatriju Klinike za psihijatriju Vrapče.

Zbog svega navedenog, s ciljem sveobuhvatnijeg prihvaćanja i uspostave adekvatnijeg liječenja forenzičko psihijatrijskih bolesnika s ovog se Simpozija upućuje poziv Ministru zdravlja da donese „mrežu centara za izvanhospitalno liječenje forenzičko psihijatrijskih pacijenata“.

Sudinici Simpozija jednoglasno su podržali Prijedlog mreže centara za izvanhospitalno liječenje forenzičko psihijatrijskih pacijenata prikazan niže uokvirenim testom.

PRIJEDLOG

Ministru zdravlja da donese »Mrežu centara za izvanhospitalno liječenje forenzičko-psihijatrijskih pacijenata«
 „Ovim sudionici Simpozija „Psihijatrijsko-pravni aspekt nasilničkog ponašanja“ održanog 15. studenog 2012. godine u Klinici za psihijatriju Vrapče, predlažu Ministru zdravlja da donese sljedeću „Mrežu centara za izvanhospitalno liječenje forenzičko-psihijatrijskih pacijenata“

Mreža centara za izvanhospitalno liječenje forenzičko-psihijatrijskih pacijenata

Red. broj	Psihijatrijska bolnica/klinika/odjel	Br. forenzičkih kreveta	Br. ambulanti
1.	Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb	70	5
2.	Neuropsihijatrijska bolnica „Dr Ivan Barbot“ Popovača	200	4
3.	Psihijatrijska bolnica Rab	54	1
4.	Psihijatrijska bolnica Ugljan	33	1
5.	Klinika za psihijatriju Rebro, KBC Zagreb		1
6.	Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice, Zagreb		2
7.	Klinika za psihijatriju KB Dubrava, Zagreb		1
8.	Klinika za psihijatriju KBC Split		2
9.	Klinika za psihijatriju KBC Rijeka		2
10.	Klinika za psihijatriju KB Osijek		2
11.	Služba za psihijatriju ŽP Vukovar		1
12.	Služba za psihijatriju ŽP Vinkovci		1
13.	Služba za psihijatriju ŽP Slavonski Brod		1
14.	Služba za psihijatriju ŽP Našice		1
15.	Služba za psihijatriju ŽP Nova Gradiška		1
16.	Služba za psihijatriju ŽP Virovitica		1
17.	Služba za psihijatriju ŽP Požega		1
18.	Služba za psihijatriju ŽP Bjelovar		1
19.	Služba za psihijatriju ŽP Koprivnica		1
20.	Služba za psihijatriju ŽP Čakovec		1
21.	Služba za psihijatriju ŽP Varaždin		1
22.	Služba za psihijatriju ŽP Karlovac		1
21.	Služba za psihijatriju ŽP Pula		1
22.	Služba za psihijatriju ŽP Gospić		1
23.	Služba za psihijatriju ŽP Zadar		1
24.	Služba za psihijatriju ŽP Šibenik		1
25.	Služba za psihijatriju ŽP Dubrovnik		1
26.	Psihijatrijska bolnica Lopača		1
27.	Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb		1
28.	Ukupno centara		2740

Zadužuju se ravnatelji psihijatrijskih bolnica, predstojnici psihijatrijskih klinika i šefovi psihijatrijskih odjela da u dogovoru s ravnateljima bolnica imenuju voditelje centara za izvanhospitalno liječenje forenzičko-psihijatrijskih pacijenata te da o tome obavijeste ministarstvo zdravlja. Također ih se zadužuje da o formiranju centra obavijeste nadležne sudove (županijske, općinske, prekršajne).

Zadužuje se prof. dr. sc. Vlado Jukić, ravnatelj Klinike za psihijatriju Vrapče i predsjednik Hrvatskog psihijatrijskog društva, da ovaj ovaj prijedlog dostavi ministru zdravlja prof. dr. sc. Rajku Ostojiću“.